

Samenvatting ministerie van Financiën en de Miljoenennota brede welvaart

Inleiding

In de 'Factsheet Brede Welvaart 2024 bij de begroting van het ministerie van Financiën en Miljoenennota' zijn bredewelvaartsindicatoren opgenomen die raken aan de (rijks)begroting en het beleidsterrein van het ministerie van Financiën. Deze samenvatting geeft een toelichting op de in de factsheet gepresenteerde brede welvaartsthema's en waarom deze relevant zijn voor Financiën.

De factsheet is tot stand gekomen door het selecteren van indicatoren uit de CBS-publicatie Monitor Brede Welvaart & SDG's (Sustainable Development Goals) 2024 die direct of indirect relevant zijn voor het ministerie van Financiën.

Het ministerie van Financiën heeft er bewust voor gekozen om indicatoren breder te selecteren dan enkel op basis van de beleidsartikelen uit begrotingshoofdstuk IX Financiën en Nationale Schuld. Het beleid van het departement raakt namelijk ook bredere thema's, zoals onder andere macro-economie, duurzaamheid, bestaanszekerheid en internationale financiële betrekkingen. Om een vollediger beeld te geven van hoe brede welvaart raakt aan het beleidsterrein van Financiën is het daarom zinvol om ook hiervoor brede welvaartsindicatoren op te nemen. Daarbij blijft het nog steeds een selectie van indicatoren en is de lijst niet uitputtend.

Overheidsfinanciën en begrotingsbeleid

Brede welvaart dimensie later

Gezonde en beheersbare overheidsfinanciën zijn randvoorwaarden om de brede welvaart nu en in de toekomst te kunnen borgen. Een stabiele staatsschuld helpt om nu en in de toekomst bestendig beleid te kunnen uitvoeren en geen onverantwoorde financiële risico's te lopen of rekeningen door te schuiven naar toekomstige generaties.

Macro-economie

Brede welvaart dimensie hier en nu, later

Macro-economische trends zijn belangrijke maatstaven om naar de ontwikkeling van brede welvaart te kijken, nu en in de toekomst. De economische ontwikkelingen raken direct de brede welvaart van mensen en een duurzame verantwoorde economisch groei. Ontwikkelingen op de arbeidsproductiviteit en werkloosheid bieden bijvoorbeeld relevante informatie voor hoe de welvaart in vermogen en inkomen wordt verdeeld in Nederland tussen burgers, maar ook met bedrijven. Dit heeft directe invloed op het inkomen van mensen, maar gaat ook over de kwaliteit van werk.

De macro-economische omstandigheden hebben ook gevolgen voor het bredere (begrotings)beleid. Macro-economische stabilisatie is een van de hoofddoelen van het trendmatig begrotingsbeleid; dit zorgt voor voorspelbaar overheidsbeleid, waardoor burgers en bedrijven betere beslissingen kunnen nemen.

Bestaanszekerheid in een betrouwbaar stelsel

Brede welvaart dimensie hier en nu, later

Financiële zorgen hebben impact op het leven van mensen en de mogelijkheid om mee te kunnen doen met de samenleving. Een betrouwbaar sociaal vangnet en het hebben van bestaanszekerheid biedt rust en vergroot het welzijn. Bij armoede is het kunnen terug kunnen vallen op een betrouwbaar bestel met bestaanszekerheid van belang. Zo kunnen de zorgen van mensen over de financiële toekomst worden verminderd.

Schuldenproblematiek raakt het armoedebeleid. Om armoede te voorkomen is het van belang om het maken van schulden te beperken. Zo kan het schuldenniveau van de Nederlandse huishoudens beheersbaar blijven en wordt het risico van in armoede raken verlaagd.

Duurzaamheid

Brede welvaart dimensie hier en nu

De effecten van klimaatveranderingen worden steeds meer voelbaar. Daarbij zullen de kosten van klimaatverandering in de toekomst veel hoger zijn als de uitstoot niet nu gereduceerd wordt. Via bijvoorbeeld het Klimaatfonds wordt er nu geïnvesteerd om een hogere rekening voor latere generaties te voorkomen.

Ook het ministerie van Financiën levert een bijdrage aan klimaat en duurzaamheid. Zo wordt onder andere het belastingstelsel verder vergroend en wordt er bij de Miljoenennota gerapporteerd over de kosten van Klimaatmaatregelen. Het verminderen van de uitstoot is gebaat bij bijvoorbeeld een groene kapitaalmarkt. Het uitgeven van groene staatsobligaties draagt bij aan een groene kapitaalmarkt.

Belastingen

Brede welvaart dimensie hier en nu

Het meten van de Belastingmoraal geeft inzicht in de houding en motivatie ten aanzien van belasting betalen. De mate waarin er vertrouwen is in de Belastingdienst is een belangrijke determinant voor de belastingmoraal. Hoe hoger het niveau van vertrouwen, hoe groter de intrinsieke motivatie om belasting te betalen. Dit draagt bij aan een stabiele financiering van overheidsbeleid ten behoeve van de samenleving.

Financiële economie

Brede welvaart dimensie hier en nu, later

Voor de stabiliteit van de economie is het van belang dat de financiële sector dienstbaar, toegankelijk, weerbaar en toekomstgericht is. Uitvoering is gericht op dienstbaarheid naar het individu met aandacht voor financieel kwetsbare groepen. Belangrijke pijlers voor een houdbare financiële economie zijn de gemiddelde hypotheekschuld van huishoudens, de algemene mediane solvabiliteit van het bedrijfsleven en de actuele dekkingsgraad van pensioenfondsen.

Binnen Nederland is er aandacht voor financiële kwetsbaarheid van huishoudens. Zo dragen onder andere regelgeving voor de financiële sector en de loan-to-value-vereiste (de verhouding tussen de hoogte van de lening en de waarde van de woning) aan hypotheek bij aan het voorkomen van betalingsachterstanden bij consumptieve kredieten en hoge hypotheekschulden onder huishoudens.

Internationale financiële betrekkingen

Brede welvaart dimensie hier en nu, elders

Internationale handel is belangrijk voor de Nederlandse economie. De handel, export en samenwerking dragen bij de aan de Nederlandse en de internationale welvaart. Om Nederlandse handel in het buitenland te bevorderen stelt het Rijk onder meer een exportkredietverzekering beschikbaar voor ondernemers.

Met het Nederlandse Herstel- en Veerkrachtplan (HVP) wordt er aanspraak gemaakt op de middelen uit de Herstel- en Veerkrachtfaciliteit, een tijdelijk instrument dat de hoeksteen vormt van NextGenerationEU, het plan van de EU om lidstaten sterker en weerbaarder uit de pandemie te laten komen. Het HVP draagt met investeringen onder meer bij aan de klimaat- en digitale transitie en bevat ook grote hervormingen op de woning- en arbeidsmarkt. Ook door middel van ontwikkelingshulp wordt bijgedragen aan een duurzame wereldeconomie waar welvaart internationaal eerlijk verdeeld wordt.